

Neutral fred?

*En analys av vilka mål och strategier som förespråkas för
fredsbevarande operationer*

Cecilia Cartling Wallén

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
Termin: Vårterminen 2018
Handledare: Andreas Tullberg & Frida Nilsson
Omfång: 10 282 ord

Abstract

Uppsatsen syftar till att undersöka vilken typ av fred som förespråkas i fredsbevarande operationer samt vilka metoder för att uppnå fred som premieras. För att avgränsa undersökningen har en specifik operation – FN:s insats i Mali, MINUSMA – valts ut. Primärmaterialet som analyseras är en rapport av svenska Totalförsvarets forskningsinstitut som utvärderar operationens resultat och utmaningar. Frågeställningen som används är: *Vilken typ av fred förespråkas i FOI:s rapport och vilka metoder menar de är relevanta för att uppnå fred?* Uppsatsen presenterar ett teoretiskt ramverk som beskriver hur fredsbevarande operationer exporterar en mall för hur fred ska uppnås utifrån liberala normer. Dessutom redogör uppsatsen för en teoretisk grund kring att metoderna som används för att uppnå fred är sådana som verkar på makronivå. Undersökningens metodologiska tillvägagångssätt är en kvalitativ innehållsanalys som utförs med hjälp av kategorier som identifieras utifrån teorin. Huvudkategorin *liberal fred* har underkategorierna *demokratiskt styrelsesätt, upprättande av rättsstatsprincipen* och *institutionsbyggande*. Analysens andra huvudkategori *åtgärder på makronivå* har underkategorierna *staten* och *samarbeten*. Genom att kategorisera materialet utifrån de identifierade temana framkommer att rapporten uppvisar innehåll i alla presenterade kategorier. Utifrån detta dras slutsatsen att innehållet i rapporten styrker teorin om att fredsbevarande operationer exporterar liberal fred genom åtgärder på makronivå. Ytterligare en slutsats som dras är hur fredsbevarande operationer som är utformade enligt denna mall blir ett uttryck för postkoloniala strukturer.

Nyckelord: fredsbevarande operationer, MINUSMA, FN, Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, kvalitativ innehållsanalys, postkolonialism, liberal fred, fred.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Bakgrund till MINUSMA	2
1.3	Material	4
2	Tidigare forskning	6
3	Teori och metod	12
3.1	Teori	12
3.2	Metod.....	14
3.2.1	Kvalitativ innehållsanalys.....	15
3.2.1.1	Liberal fred.....	17
3.2.1.2	Åtgärder på makronivå.....	18
4	Analys	20
4.1	Liberal fred	20
4.1.1	Demokratiskt styrelsesätt	20
4.1.2	Upprättande av rättsstatsprincipen	23
4.1.3	Institutionsbyggande	25
4.2	Åtgärder på makronivå.....	26
4.2.1	Staten.....	26
4.2.2	Samarbeten.....	27
4.3	Sammanfattning.....	28
5	Slutsats och diskussion	29
	Referensförteckning	32

1 Inledning

Runt om i världen pågår nationella konflikter som får hjälp av utomstående organisationer för att lösas. En av dessa internationella organisationer är FN, som arbetar aktivt med en mängd olika typer av fredsbevarande och fredsskapande operationer. Målet med denna typ av fredsbevarande verksamhet är att bevara internationell fred och säkerhet. De som avgör om ett sådant hot existerar är Säkerhetsrådet. När de anser att ett hot förekommer agerar de i enlighet med bestämmelser i FN-stadgans sjunde kapitel för att försöka (åter-)upprätta fred.¹

Samtidigt finns en postkolonial kritik mot FN:s inblandning i staters nationella angelägenheter, och dessa har pekats ut som samtida varianter av imperialism. Fredsbevarande operationer har kritiserats för att fungera som en nutida form av kolonialtidens civilisationsmissioner. Denna kritik gäller bland annat att de fredsbevarande operationerna exporterar en redan uttänkt idé om *vad* som är fred, *vem* som kan/ska tillhandahålla respektive ta emot den, samt *hur* den ska implementeras. Kritiken som framförs gäller bland annat att denna idé om fred är utformad i en typ av samhälle – ett liberalt västerländskt – och appliceras utan kontextanpassning på andra stater.² Den typen av kritik är inte unik för fredsbevarande operationer utan har till exempel även framförts av Gayatri Chakravorty Spivak när det kommer till annan typ av humanitär interventionism. Hon pekar på vikten av lokal förankring för att undvika att interventioner blir till ett kolonialt projekt.³

En av dessa operationer som FN arbetar med idag är MINUSMA i Mali, en operation som har varit verksam sedan 2013.⁴ I den här uppsatsen kommer MINUSMA studeras i förhållande till den postkoloniala kritiken som presenterades ovan.

¹ United Nations, "Maintain International Peace and Security", hämtad 2018-05-03.

² M.F. Moreno, C.C.V. Braga & M.S. Ramos, "Trapped Between Many Worlds: A Post-colonial Perspective on the UN Mission in Haiti (MINUSTAH)", *International Peacekeeping*, vol. 12 issue 9, 2012, s.378.

³ Gayatri Chakravorty Spivak, "Righting Wrongs", *South Atlantic Quarterly*, vol. 103 issue 2/3, 2004, s.558.

⁴ United Nations Peacekeeping, "MINUSMA Fact Sheet", hämtad 2018-04-18.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Med det postkoloniala perspektiv som nämndes i inledningen som teoretisk utgångspunkt kommer denna uppsats undersöka i vilken utsträckning en redan förutbestämd mall för fred uttrycks i fredsbevarande operationer. Detta kommer att göras genom att studera en specifik operation, FN:s MINUSMA. Innehållet i fredsbevarande operationer har kritiserats för att uttrycka postkoloniala strukturer genom att vara utformade enligt en modell för liberal fred. En kritik mot fredsbevarande operationer ligger alltså i arbetar alltså utifrån en redan uttänkt mall för vad fred innebär och hur den bör appliceras. Dessutom anses det problematiskt att operationerna gör en tydlig distinktion mellan avsändare och mottagare. Anledningen till att denna distinktion anses problematiskt är för att det leder till att operationerna inte anpassas till mottagarkontexten innan de appliceras. Denna brist på lokal förankring för tankarna till imperialismens civilisationsmissioner och gör därmed operationerna till föremål för postkolonial kritik.⁵

Sett ifrån ett postkolonialt perspektiv finns alltså två betydande problem med fredsbevarande operationer. För det första är det operationens innehåll – vilken typ av fred som förespråkas – och för det andra är det att operationerna endast verkar utifrån denna mall och saknar kontextanpassning. Syftet med denna uppsats är att undersöka hur dessa idéer tar sig uttryck i FN:s operation MINUSMA. För att ytterligare specificera undersökningen kommer en rapport gjord av svenska Totalförsvarets forskningsinstitut användas vilket kommer bidra med ett svenskt perspektiv på undersökningen. För att uppfylla syftet kommer materialet studeras i förhållande till de två identifierade problemen med hjälp av följande frågeställning:

Vilken typ av fred förespråkas i FOI:s rapport och vilka metoder menar de är relevanta för att uppnå fred?

1.2 Bakgrund till MINUSMA

Uppsatsen syftar alltså till att undersöka fredsbevarande operationer i allmänhet och MINUSMA i synnerhet. MINUSMA är FN:s fredsbevarande operation i Mali som har

⁵ Moreno et al., 2012, s.378.

varit operativ sedan 2013. Den bakomliggande anledningen till operationen är en konflikt mellan den maliska regeringen och tuaregerna. Tuaregerna är en nomadiserande folkgrupp som främst befinner sig i den norra delen av landet. Konflikten grundar sig i tuaregernas önskan om självständighet och mynnade till slut ut i ett väpnat uppror av separatistiska grupper. Dessa grupper hade som mål att skapa en självständig stat i norra delen av Mali. Tillsammans med den islamistiska organisationen Ansar al-Din tog separatisterna sedan kontrollen över dessa delar av landet 2012. Det ledde i sin tur till att den maliska staten inte längre innehade den faktiska makten över hela territoriet som räknas tillhöra staten. Statens hantering av konflikten väckte missnöje hos militären som på grund av detta genomförde en militärkupp. Kuppen avsatte den demokratiskt valde presidenten och kom med krav på att säkerheten i landet åter måste säkerställas. Den ekonomiska samarbetsorganisationen för västafrikanska stater, ECOWAS, kom kort därefter med krav som ledde till att en interimregering.⁶

I augusti 2013 valdes Ibrahim Boubacar Keïta till ny president vilket ledde till att interimregeringen ersattes av en ny, ledd av Keïta.⁷ Presidentvalet, likväl som de efterföljande parlaments- och lokalvalen, genomfördes med stöd av FN:s MINUSMA. Som tidigare nämnt sattes FN:s operation in 2013. Operationens stomme utgår från den insats som ECOWAS tidigare utförde i landet. ECOWAS startade sin insats vintern 2012 efter att den fått godkännande av FN:s säkerhetsråd. När konflikten eskalerade kort därefter fick ECOWAS:s operation förstärkning i form av trupper från Frankrike och EU. I april 2013 sattes alltså även FN:s egen operation in av resolution 2100. Drygt ett år senare utökades operationens mandat genom resolution 2164.⁸ I och med resolution 2164 arbetar MINUSMA nu under ett robust mandat. Detta innebär att operationen nu har tillåtelse att använda alla nödvändiga medel för att säkerställa att alla centrala delar av mandatet kan implementeras.⁹ Rapporten utgör primärmaterial i denna undersökning är publicerad i november 2014. Kontexten som rapporten är skriven utifrån är alltså en där operationen hade pågått i ungefär ett och ett halvt år totalt

⁶ *Nationalencyklopedin*, uppslagsord ”Mali”, hämtad 2018-05-03.

⁷ Magdalena Tham Lindell & Claes Nilsson, 2014, *FN:s stabiliseringsinsats i Mali. Resultat och utmaningar för MINUSMA*. Totalförsvarets forskningsinstitut FOI, Stockholm, s.23 f.

⁸ United Nations, ”MINUSMA Fact Sheet”.

⁹ Lindell & Nilsson, FOI, 2014, s.17.

och under sitt utökade mandat i några månader. Rapporten är utfärdad av Totalförsvarets forskningsinstitut och kommer presenteras närmare i nästa avsnitt.

1.3 Material

Primärmaterialet som är föremål för analysen är rapporten ”FN:s stabiliseringsinsats i Mali. Resultat och utmaningar för MINUSMA”. Rapporten är beställd av Försvarsdepartementet och skriven av Magdalena Tham Lindell och Claes Nilsson. Författarna skriver för Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, som bedriver forskning inom försvar och säkerhet.¹⁰ Rapporten är publicerad i november 2014, ungefär ett och ett halvt år efter att MINUSMA började verka, och är en kartläggning av operationens resultat under den verksamma tiden. Ändamålet med rapporten är att utvärdera den rådande situationen i Mali inför svenska truppers bidrag till insatsen. Rapporten syftar till att peka ut vad MINUSMA hittills har lyckats med och vad som utgör operationens största utmaningar framöver. I bedömningen av vad som anses lyckat respektive misslyckat utgår rapporten från huruvida MINUSMA:s mandat uppfylls eller inte.¹¹

Syftet med uppsatsen är alltså att granska vilken typ av fred som förespråkas samt hur en sådan fred ska uppnås genom fredsbevarande operationer. För detta syfte är FOI:s rapport är relevant att granska, eftersom den tydligt utvärderar vad som är operationens framgångar och utmaningar. Både det som redogörs för som framgång och utmaning fungerar då som indikationer på vilken typ av fred och vilka metoder som anses önskvärda. När rapporten gör en bedömning av vilka som är de lyckade respektive misslyckade delarna av operationen utgår den från om mandatet uppfylls, enligt rapportens syftesformulering.¹² Följaktligen blir svaret på frågan om vilken typ av fred som förespråkas i rapporten även en indikation på vad mandatet innehåller. På så sätt ger rapporten både en bild av vad FN, genom mandatet lägger fokus på, samt vad den svenska uppfattningen av detta är. Detta gör att undersökningen kan anses vara representativ både för den svenska och internationella kontexten. Ett annat möjligt val av primärmaterial är en av resolutionerna som implementerar operationen. En sådan undersökning hade givit en tydligare bild av vad FN anser i frågan om vad fred är och

¹⁰ Totalförsvarets forskningsinstitut FOI, ”Om FOI”, hämtad 2018-05-20.

¹¹ Tham & Lindell, 2014, s.10.

¹² Tham & Lindell, 2014, s.10.

hur fred ska implementeras. Att valet ändå föll på att analysera denna rapport är på grund av att det bidrar med ett svenskt perspektiv.

2 Tidigare forskning

Inom forskningsfältet fredsbevarande operationer har mycket undersökts och skrivits. Mycket av denna forskning rör sig kring tematiken om vad som krävs för att en operation ska lyckas. Ett exempel på en sådan undersökning är gjord av Darya Pushkina. I sin artikel "A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission" går hon igenom tolv hypoteser om vad som krävs för att en fredsbevarande operation ska lyckas. Av dessa tolv resulterar hennes undersökning i att fem av dem går att styrka. De fem kriterier hon menar är centrala är att 1: det finns en hög nivå av engagemang från FN och dess medlemsstater, 2: ingen av de stridande parterna har politiskt eller militärt stöd från externa aktörer, 3: operationerna stöds av effektiva diplomatiska relationer, 4: de stridande parterna är överens om att samarbeta med FN:s operation och 5: de stridande parterna är överens om att inte använda sig av våldsamma medel.¹³ En trend i dessa kriterier som Pushkina presenterar är att de alla fokuserar på samarbetet mellan stater, internationella och regionala institutioner och organisationer. Dessa är alltså exempel på en typ av metod för konflikthantering på makronivå som kommer presenteras närmare nedan.¹⁴

Intressant för denna undersökning är även att Pushkina definierar en framgångsrik operation som en som uppfyller mandatet.¹⁵ Genom att göra det går hon alltså med på att innehållet i mandaten är korrekt utformade och rätt väg att gå för att uppnå fred. Muna Ndulo, däremot, är i sin artikel "United Nations Peacekeeping Operations and Security and Reconstruction" mer kritisk mot mandatets innehåll. Han menar att det är viktigt att mandaten är utformade på ett sådant sätt att de ger lokala istället för utländska aktörer ansvar att bygga upp freden. Detta motiverar han med att lokala aktörer har mer legitimitet hos befolkningen i landet vilket på så sätt skulle lägga grunden till en mer varaktig fred.¹⁶ I likhet med Pushkina redogör Ndulo för några kriterier som han menar utgör grunden för en lyckad operation vilka han presenterar i artikeln. Dessa kriterier är

¹³ Darya Pushkina, "A Recipe for Success? Ingredients for a Successful Peacekeeping Mission", *International Peacekeeping*, vol. 13 issue 2, 2006, s.146.

¹⁴ Séverine Autesserre, 2010, *The Trouble with the Congo. Local Violence and the Failure of International Peacebuilding*, Cambridge University Press, New York, s.125.

¹⁵ Pushkina, 2006, s.133.

¹⁶ Muna Ndulo, "United Nations Peacekeeping Operations and Security and Reconstruction", *Akron Law Review*, vol. 44 issue 3, 2011, s.796.

att 1: samarbetet mellan de olika aktörer som implementerar mandatet måste fungera bra, 2: operationen har ständigt stöd av Säkerhetsrådet, 3: insatsen måste få finansiellt, tekniskt och materiellt stöd från andra stater, 4: operationen angriper nu- och dåtida kränkningar av mänskliga rättigheter, 5: genusfrågor adresseras och 6: operationen har ett starkt ledarskap.¹⁷

När Ndulos kriterier granskas ser vi även här att det finns ett fokus på samma typ av åtgärder på makronivå för att uppnå fred som de Pushkina förespråkar. Det finns dock en skillnad mellan dessa två som kommer till uttryck när Ndulo presenterar en fördel som regionala organisationer har jämfört med internationella. Den fördelen menar han är att regionala aktörer har bättre uppfattning om de problem som råder i just det området än vad internationella har.¹⁸ Detta skiljer sig alltså från Pushkina, men hittar istället stöd i Sophia Sabrows forskning. I artikeln ”Local Perceptions of the Legitimacy of Peace Operations by the UN, Regional Organizations and Individual States – a Case Study of the Mali Conflict” belägger hon vikten av att de fredsbevarande operationernas förankring hos lokala aktörer. Även hon menar alltså att det är essentiellt att operationen har legitimitet hos befolkningen för att den ska lyckas.¹⁹ Likheten mellan Ndulo och Sabrow är alltså att de båda menar att det finns ett värde i att ha kunskap om kontexten som operationen verkar i.

Ytterligare en forskare som ställer sig bakom idén om vikten av att fredsbevarande operationer innehar lokal legitimitet är Jeni Whalan. Hennes artikel ”The Local Legitimacy of Peacekeepers” kommer fram till att svårigheterna för fredsbevarande operationer att uppnå lokal legitimitet grundar sig i att varje operation måste förhålla sig till en specifik kontext. Detta gör att operationerna inte kan utgå från en förutbestämd mall som sedan appliceras på olika kontexter.²⁰ Att det är svårt för en fredsbevarande operation att uppnå legitimitet grundar hon på tre faktorer. Den första är att de lokala aktörerna inte alla har samma uppfattning utan är splittrade sinsemellan. För det andra menar hon att det finns en skillnad mellan vad som anses vara en legitim operation för

¹⁷ Ndulo, 2011, s.794 f.

¹⁸ Ndulo, 2011, s.797.

¹⁹ Sophia Sabrow, ”Local Perceptions of the Legitimacy of Peace Operations by the UN, Regional Organizations and Individual States – a Case Study of the Mali Conflict”, *International Peacekeeping*, vol. 24 issue 1, 2017, s.160.

²⁰ Jeni Whalan, ”The Local Legitimacy of Peacekeepers”, *Journal of Intervention and Statebuilding*, vol. 11 issue 3, 2017, s.317.

lokala respektive internationella aktörer, och slutligen menar hon, i likhet med Ndulo och Sabrow, att det är svårt för utomstående aktörer att uppnå legitimitet eftersom de har mindre kunskap om kontexten.²¹

För att sammanfatta de tre svårigheter som Whalan lyfter fram menar hon att det är problematiskt att det krävs att operationen ska söka legitimitet hos flera olika aktörer som inte har samma åsikter om vad som är viktigt. Detta är även något som Michael Mersiades lyfter fram i sin artikel ”Peacekeeping and Legitimacy: Lessons from Cambodia and Somalia”. Där pekar han på hur legitimiteten för fredsbevarande uppdrag grundar sig i olika sociala kontrakt och huruvida dessa uppfylls. Dessa kontrakt existerar mellan avsändarna och mottagarna av freden – alltså mellan fredsbevararna och exempelvis regeringen, organisationer, lokalbefolkningen, etc.²² Genom att poängtera att lokala aktörers önskningar inte hörs hos Säkerhetsrådet när mandatet utformas pekar Mersiades ut ett problem med avsaknaden av deras sociala kontrakt i mandatet. Eftersom fredsbevarande operationer sedan arbetar utifrån dessa mandat, med målet att uppfylla dem, blir resultatet att de lokala aktörernas önskningar inte tas hänsyn till heller under operationen.²³

Mersiades menar alltså att mandatet inte matchar alla sociala kontrakt som finns vilket leder till att det inte uppnår legitimitet hos alla aktörer och att de som drabbas av detta är de lokala. Att de lokala aktörernas röster inte tas hänsyn till i fredsbevarande operationer behandlar Séverine Autesserre i sin bok *The Trouble with the Congo*. I den utreder hon FN:s fredsbevarande operation i Kongo, MONUC. Hon för ett resonemang kring att FN:s operationer har sin grund i en organisationskultur med utgångspunkten att fred skapas genom att samhället omstruktureras. Det Autesserre säger med detta är att operationerna utformas utifrån en kollektiv tanke om att det finns ett problem på makronivå som därför föranleder lösningar på samma, makro-, nivå. Operationerna är alltså sprungna ur en kontext där den allmänt accepterade idén om att det finns ett makroproblem är allmänt accepterad och inte blir ifrågasatt, vilket följaktligen leder till att den genomsyrar utformningen av dem.²⁴ Det som Autesserre menar är makro är

²¹ Whalan, 2017, s.312.

²² Michael Mersiades, ”Peacekeeping and Legitimacy: Lessons from Cambodia and Somalia”, *International Peacekeeping*, vol. 12 issue 2, 2005, s.207.

²³ Mersiades, 2005, s.208.

²⁴ Autesserre, 2010, s.94.

sådant som fokuserar på saker som handlar om hur samhället ser ut – exempelvis regeringens uppbyggnad, samarbeten stater och internationella organisationer emellan.²⁵

Idén om att fred är något som implementeras på makronivå kan även fungera som en förklaring till varför det inte läggs någon större möda vid att inkludera lokala aktörers sociala kontrakt, som Mersiades diskuterar, när mandatet för operationerna utformas. Vad som räknas som ett sådant lyckat, fredligt samhälle utgår då ifrån makroaktörernas, och framförallt Säkerhetsrådets (då de bestämmer mandatet) definition av vad som är fred och hur den ska se ut. I artikeln ”Trapped Between Many Worlds: A Post-colonial Perspective on the UN Mission in Haiti (MINUSTAH)” problematiseras just denna mall som ligger till grund för mandatens innehåll. Författarna Moreno, Braga och Ramos menar att det finns en liberal modell för fred som exporteras av FN genom deras fredsbevarande operationer. Modellen som förespråkas av FN består enligt artikeln av tre huvudkomponenter som presenteras som grundbultarna i det ”liberala konsensus” som operationerna utgår ifrån. Dessa tre är demokratiskt styrelsesätt, upprättande av rättsstatsprincipen samt institutionsbyggande, aspekter som alltså värdesätts när fredsbevarande operationer utformas och utförs. Moreno, Braga och Ramos beskriver operationerna som en typ av moderniseringsarbete, vilket enligt det postkoloniala perspektivet då blir ett sätt att neutralisera en modell för statsbyggande som är hämtad från västliga normer.²⁶ Tonvikten som FN:s operationer lägger vid demokratiska värden poängteras även av Autesserre. Hon visar att genomförandet av demokratiska val ses som ett av de fundamentala slutmålen med en fredsbevarande operation eftersom liberal fred och demokrati anses bygga på sådana.²⁷ Hennes forskning stödjer även de andra två komponenterna av liberal fred som Moreno, Braga och Ramos presenterar. Autesserre beskriver hur FN-arbetare och västerländska diplomater menade att det bästa sättet att skapa fred i Kongo var att hjälpa dem att bygga upp staten (vilket kopplas till vikten av att bygga upp stabila institutioner) samt att återupprätta rättsstatsprincipen.²⁸ I sin artikel hänvisar Moreno, Braga och Ramos även till forskaren Roland Paris som har använt frasen god samhällsstyrning (”good governance”) för att beskriva hur fredsoperationer

²⁵ Autesserre, 2010, s.92.

²⁶ Moreno et al., 2012, s.378.

²⁷ Autesserre, 2010, s.103.

²⁸ Autesserre, 2010, s.93.

fungerar som ett uttryck för de nutida varianterna av kolonialtidernas civilisationsmission.²⁹

Artikeln av Moreno, Braga och Ramos beskriver sedan vidare varför det är problematiskt att exportera idéer för hur ett samhälle ska byggas upp och fungera. De lyfter fram att modellen är skapad i en specifik kontext och därför utgår från och är anpassad till de förutsättningar som finns där. Att ta en sådan redan uttänkt och utformad idé om hur ett samhälle ska se ut och exportera den blir att negligera den samhällskontext som redan existerar där modellen ska appliceras. En fredsbevarande operation som utgår från den idé om liberal fred som presenterats, och dessutom inte förhåller sig till kontexten genom interaktion med lokala aktörer, är alltså ett exempel på ett sådant icke-anpassande som i sin tur är ett uttryck för postkolonialism.³⁰ Precis detta lägger, som redan nämnt, Jeni Whalan fram när hon beskriver att det krävs att idéer anpassas innan de appliceras på nya kontexter.³¹

Moreno, Braga och Ramos gör ytterligare en poäng som är intressant för denna undersökning när de visar hur fredsbevarande operationer utgår från en så kallad logocentrisk diskurs. Författarna refererar till Jaques Derridas definition av logocentrism som en produktion av dikotomier med värdeladdning. Den ena av dessa kategorier värderas alltså högre än den andra.³² Denna logocentriska diskurs fungerar som ett sätt att legitimera interventionism genom fredsbevarande operationer eftersom en stat framställs som ”misslyckad” och ska räddas med hjälp av den (liberala freds-) modell för samhällsbyggnad som fungerar i den ”lyckade” delen av världen.³³

Sammanfattningsvis finns det alltså forskning på området fredsbevarande operationer från en mängd olika synvinklar. Denna forskningsöversikt rör sig från den sidan som, här representerad av Darya Pushkina, utreder vad som är nödvändigt för att uppfylla mandatet som utformas av Säkerhetsrådet. Översikten tar sedan vägen via de forskare som, tillsammans med Ndulo, Sabrow och Whalan, pekar på vikten av lokal förankring för att uppnå legitimitet. Vikten de lägger vid förankring hos blir i sig en slags kritik av

²⁹ Moreno et al., 2012, s.378.

³⁰ Moreno et al., 2012, s.379.

³¹ Whalan, 2017, s.317.

³² Moreno et al., 2012, not 3 s.389.

³³ Moreno et al., 2012, s.379.

operationernas utformning. Whalan presenterar även några punkter som förklarar varför lokal legitimitet är svår att uppnå i praktiken. På dessa punkter spinner sedan Mersiades vidare och kommer med ett förslag på förklaring till varför lokala aktörers önskningar – deras sociala kontrakt – aldrig syns i mandaten, nämligen att deras röster aldrig hörs hos Säkerhetsrådet som utformar mandaten. Vidare har detta kapitel visat hur konsekvensen av brist på lokal förankring blir att fredsbevarande operationer genomförs med metoder på makronivå utan att kontextanpassas. Slutligen landar forskningsöversikten i Autesserres samt Moreno, Braga och Ramos postkoloniala kritik mot makroåtgärder, samt mot innehållet i den typ av fred som appliceras. Autesserre lyfter fram hur organisationskulturen bakom fredsbevarande operationer är en som naturaliserar åtgärder på makronivå utifrån en redan förutbestämd mall. Denna mall beskrivs av Moreno, Braga och Ramos utgå från en liberal konsensus bestående av demokratiskt styrelsesätt, upprättande av rättsstatsprincipen samt institutionsbyggande. Dessa komponenter av liberal fred finner även stöd i Autesserres forskning.

Det är här, i den postkoloniala kritiken mot fredsbevarande operationer, som denna uppsats kommer positionera sig. Precis som framgår av frågeställningen kommer teorierna om *vilka idéer* som utgör fundamenten för/av en fredsbevarande operation och *hur* dessa idéer sedan exporteras kommer vara grunden i undersökningen.

3 Teori och metod

I detta kapitel presenteras analysens teoretiska och metodologiska grund. Teorin utgår från Gayatri Chakravorty Spivaks idé om epistemisk diskontinuitet och kopplas ihop med tidigare forskning på området fredsbevarande operationer för att göras relevant för undersökningen. Den teoretiska utgångspunkten används sedan för att utforma analyskategorier i enlighet med tillvägagångssättet för kvalitativ innehållsanalys, vilken utgör uppsatsens metod.

3.1 Teori

Som tidigare presenterat kommer denna undersökning luta sig mot hur de idéer om liberal fred som finns i fredsbevarande operationer och de åtgärder på makronivå som används för att applicera dessa fungerar som uttryck för postkoloniala strukturer. För att ytterligare styrka detta, och än tydligare koppla vikten av lokal förankring för att undvika att hamna i den postkoloniala fällan, kommer Gayatri Chakravorty Spivak konsulteras. Hennes artikel ”Righting Wrongs” redogör för en teori kring förekomsten av det hon kallar epistemisk diskontinuitet som innebär att det finns ett kunskapsbrott mellan avsändare och mottagare. Artikeln behandlar mänskliga rättigheter, så avsändaren i det fall Spivak presenterar är de som ska tillhandahålla rättigheter och mottagaren de som ska få ta del av dem.³⁴ Detta innebär att det inte finns något gemensamt språk tillgängligt för avsändaren och mottagaren att kommunicera med hjälp av, vilket blir problematiskt när de ska interagera med varandra. Avsaknaden av kommunikation leder till att de rättigheter som tillhandahålls saknar kontextanpassning och istället är utformade utifrån en specifik mall. Denna mall är i sin tur grundad i en socialdarwinistisk tanke kring vad rättigheter innebär.³⁵ Spivak menar vidare att denna diskontinuitet har sina rötter i kolonialismen och att avsändarna är utbildade enligt västerländska ideal.³⁶

Spivak exemplifierar alltså problematiken som följer på den epistemiska diskontinuiteten med implementeringen av mänskliga rättigheter. Teorin kring sådana

³⁴ Spivak, 2004, s.527.

³⁵ Spivak, 2004, s.524.

³⁶ Spivak, 2004, s.527.

kunskapsbrott är dock även relevant när det kommer till förståelsen för fredsbevarande operationer och vikten av lokal förankring. Interaktionen avsändare – mottagare gäller i sammanhanget mänskliga rättigheter på liknande sätt som när det kommer till fredsbevarande operationer. Spivaks artikel behandlar hur mottagaren ska tillhandahållas mänskliga rättigheter och Moreno, Braga och Ramos visar är detta ett faktum även i fredsbevarande operationer.³⁷ På liknande sätt handlar båda dessa situationer om att en utomstående part har en klar uttänkt idé om vad som behöver ändras och hur detta ska ändras. Den epistemiska diskontinuitetens följd blir alltså ett kommunikationsproblem som leder till att det som ska implementeras (mänskliga rättigheter eller fred) inte kan anpassas till kontexten den ska appliceras på, enligt både Spivak och Moreno, Braga och Ramos. Anledningen som Moreno, Braga och Ramos redogör för är att varje samhälle utgör en specifik kontext med redan existerande erfarenheter som kommer påverka hur modellen landar just där.³⁸ Både Moreno, Braga och Ramos och Spivak menar alltså att det krävs en förståelse för kontexten för att kunna förutse hur någonting redan uttänkt kommer landa i ett nytt sammanhang, och anpassa modellen – oavsett om den behandlar liberal fred eller mänskliga rättigheter – utifrån det. Spivaks teori styrker på så sätt den tidigare forskningens resultat som visar på vikten av interaktion vid intervention.

Att en utomstående part kommer med en mall kring hur något ska förändras blir relevant att studera i förhållande till en annan del av Moreno, Braga och Ramos forskning. Spivak benämner denna utomstående avsändare som ”the above” och mottagaren som ”the subaltern”.³⁹ Med Moreno, Braga och Ramos idé om den logocentriska diskursens plats i fredsbevarande operationer i åtanke blir det intressant att diskutera att Spivak väljer att benämna dem så. När den ena gruppen tydligt positioneras över den andra även när det kommer till hur de benämns fungerar det som ytterligare ett sätt att visa på den ena gruppens maktövertag gentemot den andra. Spivak använder sig alltså av den logocentriska diskursen som presenteras för att tydliggöra sin poäng i att avsändaren har en överordnad position gentemot mottagaren. När detta sedan återkopplas till fredsbevarande operationer blir kan fredsbevararna liknas vid ”the

³⁷ Moreno et al., 2012, s.378.

³⁸ Moreno et al., 2012, s.379.

³⁹ Spivak, 2004.

above” och de vars fred ska bevaras vid ”the subaltern”. På så sätt överordnas fredsbevararna gentemot mottagaren.

För att försöka överbrygga denna epistemiska diskontinuitet mellan avsändare och mottagare menar Spivak att fokus måste ligga på att skapa ett sätt för dessa att kommunicera sinsemellan. För att göra det föreslår hon att avsändaren ska utbildas på ett sätt som förenklat kan förklaras med att de ska lära sig om mottagarkontexten av mottagarna själva.⁴⁰ Tanken bakom denna metod har likheter med det fokus på lokala aktörer som Ndulo, Sabrow och Whalan anser är fundamentalt för en lyckad fredsbevarande operation. Likheten med Spivak går att finna i kopplingen till Mersiades sociala kontrakt. När de lokala aktörernas röster hörs genom att få plats i mandatet kommer det till slut leda till att de uppfylls, vilket kan likställas med Spivaks teori om hur den epistemiska diskontinuiteten ska upplösas. Att fredsbevarande operationer *inte* har den lokala förankring som krävs för att överbrygga den epistemiska diskontinuiteten fungerar då som ett uttryck postkoloniala strukturer enligt samma modell som Spivak formulerar.⁴¹

Utöver att fungera som ett stöd för den tidigare presenterade forskningen kommer Spivaks teori, tillsammans med tidigare forskning på området, användas som grund när uppsatsens metodologiska del utformas. Sedan kommer den även appliceras i diskussionen för att bidra med ytterligare ett perspektiv på analysens resultat.

3.2 Metod

För att återkoppla till inledningskapitlet är uppsatsens syfte att undersöka huruvida en förutbestämd mall för fred förekommer i FOI:s rapport om MINUSMA, samt vilka åtgärder som förespråkas för att uppnå denna fred. Forskningsöversikten har visat hur den typ av fred som är relevant att undersöka utifrån det teoretiska perspektivet är den liberala fred som Moreno, Braga och Ramos presenterar. Åtgärderna vars förekomst är av intresse att eftersöka är de metoder på makronivå som Séverine Autesserre menar förespråkas av FN i deras operationer. Det som eftersöks är alltså om de, i

⁴⁰ Spivak, 2004, s.537.

⁴¹ Spivak, 2004, s.558.

forskningsöversikten identifierade, temana går att finna även i primärmaterialet. Den metodologiska grunden som används för att utföra undersökningen är en innehållsanalys. En sådan är lämplig för syftet då det är en metod som används för att sortera material in i kategorier, vilket är precis vad denna undersökning ämnar göra.

3.2.1 Kvalitativ innehållsanalys

Innehållsanalyser kan antingen göras kvantitativa eller kvalitativa. Den kvantitativa varianten passar bra att tillämpa på material som är tydligt kvantifierbart, som exempelvis en undersökning som syftar till att räkna förekomsten av ett visst ord eller liknande. Den kvantitativa innehållsanalysen har dock varit objekt för kritik eftersom den missar att ta hänsyn till underliggande meningar i texter när de endast fokuserar på det som går att räkna. Fördelen med en kvalitativ analys är att den tillhandahåller förutsättningar för forskaren att studera innehåll ur ett mer holistiskt perspektiv än den kvantitativa.⁴² I den här undersökningen kommer möjligheten till en sådan helhetssyn vara till fördel för analysen eftersom uppsatsen syftar till att undersöka de underliggande idéer som finns bakom fredsbevarande operationer.

Hsieh och Shannon definierar kvalitativ innehållsanalys som en forskningsmetod som genom att systematiskt kategorisera material möjliggör subjektivt tolkande av detta.⁴³ En kvalitativ innehållsanalys kan i sin tur göras antingen induktiv eller deduktiv. Skillnaden mellan dessa ligger i hur kategorierna väljs ut. Den induktiva varianten utgår från primärmaterialet och skapar kategorier utifrån vad materialet ger ifrån sig. En deduktiv metod går istället in i materialet med redan identifierade kategorier som utgångspunkt. Vilken av dessa metoder som används beror på vilken mängd och typ av forskning som redan finns på området. På ett relativt utforskat område passar en induktiv analys bra medan ett väl kartlagt forskningsfält utgör en bra grund för en deduktiv analys, då den ger bra möjligheter att testa ett teoretiskt ramverk på ett nytt primärmaterial. På området fredsbevarande operationer finns, som presenterat, mycket forskning tillgänglig och därför kommer en deduktiv kvalitativ innehållsanalys att användas för att genomföra undersökningen. Praktiskt kommer det gå till så att

⁴² Ji Young Cho & Eun-Hee Lee, "Reducing Confusion about Grounded Theory and Qualitative Content Analysis: Similarities and Differences", *The Qualitative Report*, vol. 19 issue 32, 2014, s.3.

⁴³ Hsiu-Fang Hsieh & Sarah E. Shannon, "Three Approaches to Qualitative Content Analysis", *Qualitative Health Research*, vol. 15 issue 9, 2005, s.1278.

forskningsöversikten och uppsatsens teoretiska grund kommer konsulteras för att identifiera huvud- och underkategorier av innehåll som är relevanta för syftet, i enlighet med Elo och Kyngäs modell för innehållsanalys.⁴⁴ Sedan kommer primärmaterialet undersökas efter förekomsten av dessa tematiseringar och sedan sorteras in i dessa kategorier.

Syftet med uppsatsen är alltså tvådelat. För det första eftersöks indikatorer på vilken typ av fred som anses önskvärd, och utifrån den teoretiska utgångspunkt som undersökningen har kommer fred specificeras till att definieras som *liberal fred*. Detta kommer utgöra den första huvudkategorin. Enligt Moreno, Braga och Ramos består det liberala konsensus på vilket fredsbevarande operationer är byggda av tre komponenter. Dessa tre är demokratiskt styrelsesätt, upprättande av rättsstatsprincipen och institutionsbyggande. För denna del av frågeställningen kommer alltså *liberal fred* användas som huvudkategori, med underkategorierna *demokratiskt styrelsesätt*, *upprättande av rättsstatsprincipen* samt *institutionsbyggande*.⁴⁵ Ytterligare stöd för dessa kategoriers relevans finns, som nämnt i forskningsöversikten, att hitta hos Autesserre. Genom att poängtera valens centrala roll i fredsbevarande operationer belyser hon det demokratiska styrelsesättets betydelse eftersom val i sig är en fundamental del av demokratin.⁴⁶ Vidare beskriver Autesserre även vikten som läggs vid institutionsbyggande samt att upprätta rättsstatsprincipen.⁴⁷ Kategorierna kan alltså anses inneha hög relevans för undersökningen då både Moreno, Braga och Ramos samt Autesserres forskning pekar på deras centrala roll i innehållet av fredsbevarande operationer.

Den andra delen av uppsatsens syfte är att undersöka vilken typ av metoder som används för att implementera freden. Enligt det teoretiska ramverket och forskningsöversikten som presenterats kommer de metoder som främst eftersöks vara de som behandlar makronivån. Utifrån detta kommer därför nästa huvudkategori för analysen vara *åtgärder på makronivå*. Valet av denna kategori motiveras av Autesserres forskning som visar hur denna typ av åtgärder frekvent används i fredsbevarande

⁴⁴ Satu Elo & Helvi Kyngäs, ”The Qualitative Content Analysis Process”, *Journal of Advanced Nursing*, vol. 62 issue 1, 2008, s.111.

⁴⁵ Moreno et al., 2012, s.378.

⁴⁶ Autesserre, 2010, s.103.

⁴⁷ Autesserre, 2010, s.93.

operationer samt av Spivak som visar hur åtgärder på makronivå blir ett uttryck för postkoloniala strukturer till följd av bristen på lokal förankring. Utifrån Autesserres forskning kommer underkategorierna *staten* samt *samarbeten* hämtas.

3.2.1.1 Liberal fred

Material som behandlar hur mottagarlandet Mali bör styra staten kommer hamna under kategorin demokratiskt styrelsesätt. Rapporten, med hänvisning till mandatet, är tydlig med att det styrelsesätt som är önskvärt är det demokratiska.⁴⁸ Därför kan det antas att allt som gäller hur staten styrs och räknas som lyckat är ett steg på vägen mot ett demokratiskt styre, och det som räknas som misslyckat som ett steg i en annan riktning. En implikation på vikten vid demokrati att söka efter i materialet är vilken relevans som läggs vid genomförandet av val, vars betydelse Autesserre som sagt illustrerar.

FN:s generalsekreterare beskriver rättsstatsprincipen så här:

”a principle of governance in which all persons, institutions and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards. It requires, as well, measures to ensure adherence to the principles of supremacy of law, equality before the law, accountability to the law, fairness in the application of the law, separation of powers, participation in decision-making, legal certainty, avoidance of arbitrariness and procedural and legal transparency.”⁴⁹

Det är utifrån denna definition som rapporten kommer undersökas efter innehåll att sortera in i kategorin upprättande av rättsstatsprincipen. I definitionen framgår, bland annat, att statens lagar ska gälla alla i samma utsträckning, att alla ska vara lika inför lagen och att lagens överhöghet ska gälla. En förutsättning som krävs för att uppnå dessa tre kriterier är att staten har faktisk kontroll över hela territoriet, annars finns ingen möjlighet att säkerställa lagens överhöghet eller att implementera lagarna jämlikt för alla medborgare. Därför kommer även material som berör statens territoriella kontroll kategoriseras in här.

⁴⁸ Tham & Lindell, 2014, s.9.

⁴⁹ United Nations and the Rule of Law, ”What is the Rule of Law?” hämtad 2018-05-15.

Materialet som kommer sorteras in i kategorin institutionsbyggande är sådant som behandlar institutionalisering av politiska, sociala och ekonomiska reformer.⁵⁰ Att kategorin definieras med detta innehåll motiveras av Richmond, vars artikel Moreno, Braga och Ramos har hämtat de tre komponenterna som utgör den liberala konsensusen ifrån.

3.2.1.2 Åtgärder på makronivå

Valet av *staten* som en kategori motiveras av Autesserres forskning som pekar på hur fredsbevarande operationer anser sig själva vara en makroåtgärd på ett makroproblem.⁵¹ Omformande av staten anses alltså leda till att dess auktoritet ökar vilket i sin tur förväntas lösa problemen.⁵² Det finns en möjlighet att innehållet i denna kategori delvis kommer överlappas av det som tas upp under *liberal fred*.

Samarbeten är den sista underkategorin som denna analys kommer grunda sig i. Även denna är hämtad från Autesserres forskning. Det samarbete som Autesserre menar är uttryck för åtgärder på makronivå är just de samarbeten som sker stater och regionala och internationella organisationer emellan. Det är alltså förekomsten av dessa som kommer eftersökas i denna kategori. Valet av denna kategori motiveras på liknande sätt som den förra – Autesserre visar på hur FN:s fredsbevarare anser sig vara menade att arbeta på en regional och nationell nivå eftersom det är där problemen anses ligga.⁵³ Det finns dock en poäng i att dela upp huvudkategorin *åtgärder på makronivå* i dessa två underkategorier, eftersom innehållet i dem kan skilja sig åt mycket.

Det är alltså tänkbart att materialet i huvudkategorin *åtgärder på makronivå* delvis kommer vara innehåll som även sorteras in under andra kategorier. Kategorierna har emellertid inte helt synonyma definitioner vilket gör att det är motiverat att dela upp dem.

⁵⁰ Oliver P. Richmond, "The Globalization of Responses to Conflict and the Peacebuilding Consensus", *Cooperation and Conflict*, vol. 39 issue 2, 2004, s.140.

⁵¹ Autesserre, 2010, s.92.

⁵² Autesserre, 2010, s.93.

⁵³ Autesserre, 2010, s.92.

För att sammanfatta uppsatsens metodologiska utformning kommer primärmaterialet, i enlighet med metoden för kvalitativ innehållsanalys, sorteras in i kategorier för att belysa förekomsten av tematiseringar i materialet. Huvudkategorierna kommer vara *liberal fred och åtgärder på makronivå*, med underkategorierna *demokratiskt styrelsesätt*, *upprättande av rättsstatsprincipen* och *institutionsbyggande*, respektive *regeringens uppbyggnad* och *samarbeten*. Materialets hemmahörande i respektive kategori kommer motiveras med exempel och citat.

4 Analys

Denna delen av undersökningen syftar till att besvara uppsatsens frågeställning. Frågeställningen ”Vilken typ av fred förespråkas i FOI:s rapport och vilka metoder menar de är relevanta för att uppnå fred?” har i metodkapitlet delats upp i två huvudkategorier som syftar till att besvara varsin del av frågeställningen. Analysen kommer utgå från de kategorier som skapades i föregående kapitel där det metodologiska ramverket utformades med hjälp av den teoretiska grunden.

4.1 Liberal fred

Den första huvudkategorin är *liberal fred*. Kategorin är hämtad från Moreno, Braga och Ramos forskning vilken även ger oss underkategorierna *demokratiskt styrelsesätt*, *upprättande av rättsstatsprincipen* samt *institutionsbyggande*. I dessa kommer nu exempel från primärmaterialet sorteras in för att undersöka förekomsten av dessa tematiseringar i materialet.

4.1.1 Demokratiskt styrelsesätt

Den första underkategorin till huvudkategorin liberal fred är den som behandlar hur betydelsen av ett demokratiskt styrelsesätt framställs i rapporten. Redan i första meningen i rapportens inledningskapitel finns exempel som passar in under denna kategori. Där beskrivs hur ett återupprättande av den demokratiska staten är en av operationens två huvudsyften.⁵⁴ Detta fungerar som ett bevis för att MINUSMA anser detta vara en central del av mandatet. Eftersom rapporten även framhåller att den utvärderar i vilken mån MINUSMA uppfyller sitt mandat går det att likställa de mål som mandatet har med de mål som rapporten lyfter fram som viktiga.⁵⁵ På så sätt visar detta exempel även på att FOI anser att ett av de centrala målen är att återupprätta demokratin.

⁵⁴ Tham & Lindell, 2014, s.9.

⁵⁵ Tham & Lindell, 2014, s.10.

Rapporten beskriver sedan mandatet genom att dela upp det i sju huvudpunkter. Den andra punkten på listan behandlar ”implementering av färdplan för återgång till konstitutionell ordning”, till vilket den ”politiska dialogen och valprocessen” räknas.⁵⁶ Den konstitutionella ordning som förespråkas här kan antas vara enligt en liberal demokratisk modell. Anledningen till att det antagandet kan göras är att det grundas i mandatets och rapportens betoning på demokratisering. Dessutom styrker Autesserres detta genom att belägga att val är en central del i både fredsbevarande operationer och demokratier.⁵⁷ På så sätt fungerar detta exempel som ett stöd för förekomsten av förespråkande av ett demokratiskt styrelsesätt i rapporten.

I rapportens andra kapitel presenteras bristen på resurser som en av MINUSMA:s stora svårigheter. Att operationen saknar en tillräckligt stor civil styrka är en aspekt som framställs som särskilt oroande. Den civila delen av en operation är den som vanligtvis ägnar sig åt de politiska delarna av mandatet, vilket i detta fall gäller återuppbyggnaden av den maliska staten. Rapporten lyfter fram detta som anledningen till att avsaknaden av tillräcklig civil styrka beskrivs som en ”allvarlig brist”, eftersom deras uppgift är att ägna sig åt dessa ”avgörande delar av mandatet”.⁵⁸ I och med att uppbyggnaden av den maliska staten beskrivs på detta sätt, som ”avgörande”, blir det en indikator på att rapporten anser att det är en fundamental del av operationen. Detta styrker i sin tur teorin om att ett demokratiskt styrelsesätt är av stor vikt för operationen.

I kapitlet som behandlar MINUSMA:s resultat listas några komponenter som anses markera en positiv utveckling för Mali. Den första av dessa som beskrivs är genomförandet av president-, parlaments- och lokalval. Val är, som Autesserre redan visat, en essentiell del av ett demokratiskt styrelsesätt. Att beskriva genomförande av val som en positiv utveckling på detta sätt fungerar alltså som ett belägg för att det styrelsesätt som anses önskvärt är det demokratiska. Detta betonas dessutom ytterligare i det påföljande stycket i rapporten. I det stycket beskrivs även övergången till ett demokratiskt statsskick som följde på valen som något som har skapat nya möjligheter för fred.⁵⁹ Detta lyfts alltså fram som nästa exempel på en positiv utveckling för

⁵⁶ Tham & Lindell, 2014, s.16.

⁵⁷ Autesserre, 2010, s.103.

⁵⁸ Tham & Lindell, 2014, s.18.

⁵⁹ Tham & Lindell, 2014, 23.

operationen vilket blir ytterligare en indikator på att rapporten lägger vikt vid demokratisering när de utvärderar operationen.

Ett sista talande exempel för vikten som rapporten lägger vid införandet av ett demokratiskt styrelsesätt går även det att finna i rapportens resultatkapitel. I det kapitlet tas även några av de problem som kvarstår att lösa för operationen upp. Ett av dessa problem formuleras på ett sätt som är intressant att diskutera under denna kategori. ”Malis regerings bristande kapacitet beskrevs [...] som ett problem för MINUSMA som ännu inte har något större genomslag inom områden som god samhällsstyrning”.⁶⁰ Andra delen av den här meningen utgör anledningen till att den sorteras in i kategorin *demokratiskt styrelsesätt*. Där beskrivs resultatet av den maliska statens bristande kapacitet som skälet till att MINUSMA misslyckats med att uppnå ”god samhällsstyrning”. Citatet visar att det som räknas som ”god samhällsstyrning” är det som MINUSMA kan bidra med, vilken enligt mandatet utgår ifrån en demokratisk modell för samhällsstyre. Enligt rapporten har alltså operationen möjlighet att bidra med det önskvärda demokratiska styret. Citatet är även intressant att analysera i relation till Moreno, Braga och Ramos diskussion om den logocentriska diskursen. Fredsbevarande operationers mottagarstater framställs ofta som motsatsen till det framgångsrika och eftersträvansvärda som operationerna bidrar med.⁶¹ När denna idé appliceras på meningen ovan blir det tydligt att citatet fungerar som ett uttryck för den logocentriska diskursen. Detta genom att den maliska statens kapacitet framställs som ”bristande” och därmed i behov av MINUSMA:s hjälp för att uppnå den önskvärda ”goda samhällsstyrningen”. På så sätt blir citatet en beskrivning av hur MINUSMA tillhandahåller värdefull hjälp för Mali. Samtidigt resulterar denna hierarkisering som en faktor som legitimerar operationen när den framställer Mali som en stat i behov av hjälp. Ytterligare en aspekt av exemplet ska fångas upp här. Analysen visar på hur formuleringen ”god samhällsstyrning” fungerar som ett uttryck för den logocentriska diskurs som Moreno, Braga och Ramos kopplar till postkolonialism. I sin artikel diskuterar författarna en annan forskares – Roland Paris – formulering av vad fredsbevarande operationer bidrar med. Paris menar, enligt Moreno, Braga och Ramos, att fredsbevarande operationer verkar genom att implementera det han kallar ”good governance”, alltså god samhällsstyrning. Moreno, Braga och Ramos använder Paris

⁶⁰ Tham & Lindell, 2014, s.26.

⁶¹ Moreno et al., 2012, s.379.

definition av fredsbevarande operationer för att visa vilka likheter dessa har med kolonialtidens civilisationsmissioner.⁶² När rapporten som analyseras här benämner fredsbevararna som bringare av god samhällsstyrning fungerar det som ett tydligt uttryck för postkolonialism.

Det ovan presenterade citatet belyser alltså två saker. För det första visar det på hur det demokratiska styrelsesättet utgör en central del av mandatet, och för det andra visar det på de fredsbevarande operationernas logocentriska diskurs och hur denna reproducerar skillnader mellan det lyckade ”vi” och det misslyckade ”dem”. Mali stigmatiseras som den misslyckade staten som är i behov av det goda MINUSMA som ska komma till räddning. Den maliska staten anses inte ens ha kapacitet att ta emot denna hjälp, vilket ytterligare fungerar som en reproduktion av Mali som ”den andre”. Denna stigmatisering är, enligt Moreno, Braga och Ramos, en inneboende del av fredsbevarande operationer och ett uttryck för postkolonialism.⁶³

4.1.2 Upprättande av rättsstatsprincipen

Underkategorin *upprättande av rättsstatsprincipen* tas upp av rapporten när mandatets huvudsakliga punkter listas. Den sjunde punkten är ”stöd till nationell och internationell rätt”⁶⁴ och kan anses passa in i definitionen av rättsstatsprincipen som presenterades i metodavsnittet. Punkten i sig förklaras dock inte mer ingående än så i materialet och den behandlas inte heller mer än så. Däremot är punkten inte en av de tre som operationen hittills har fokuserat på.⁶⁵ Anledningen till detta beskrivs inte, men det går att anta att operationen väljer att fokusera på det de anser viktigast först. Detta skulle alltså kunna tolkas som en indikation på att operationen inte anser att rättsstatsprincipen är en av de centrala delarna i mandatet. Vad som däremot får mycket utrymme i rapporten är vikten av att återupprätta statens territoriella kontroll. Som visat i metodavsnittet är territoriell kontroll en förutsättning för att rättsstatsprincipen ska gälla och därför kommer material som berör det temat sorteras in här.

⁶² Moreno et al., 2012, s.378.

⁶³ Moreno et al., 2012, s.379.

⁶⁴ Tham & Lindell, 2014, s.16.

⁶⁵ Tham & Lindell, 2014, s.25.

Territoriell kontroll är även det en av punkterna i listan över mandatets centrala innehåll. Det första fokusområdet som presenteras är ”stabilisering av viktiga befolkningscentra och stöd till återupprättandet av statens överhöghet i hela landet”.⁶⁶ I denna formulering är det framförallt den andra delen som kan kopplas till den territoriella kontrollen som är en förutsättning för rättsstatsprincipen. ”Statens överhöghet” innebär att staten har suveränitet och fullständig kontroll över landet, och alltså kontroll över territoriet. Att staten ska ha kontroll över landet innebär även att lagens överhöghet ska gälla, vilket är en del av den definition av rättsstatsprincipen som denna kategori utgår från.⁶⁷ Betydelsen som läggs vid återupprättandet av statens överhöghet betonas även längre fram i rapporten då denna punkt beskrivs som en av de tre som operationen initialt fokuserat på.⁶⁸

Ytterligare ett exempel på hur upprättandet av den maliska statens territoriella kontroll framställs som en central fråga går att finna i rapportens resultatkapitel. Där diskuteras bland annat statens kontroll över norra Mali. Att staten har lyckats utvidga kontrollen något lyfts fram som ett positivt resultat, medan det samtidigt beskrivs hur en incident i staden Kidal (beläget i norra Mali) ”...med stor tydlighet [visar] att regeringen inte har förmåga att etablera sig överallt i Mali”.⁶⁹ Det som lyfts fram i exemplet blir alltså en indikation på att ökad territoriell kontroll anses vara något positivt och att det därför är problematiskt att staten inte har förmåga att etablera sig överallt. Detta visar i sin tur på kopplingen till vikten av statens fullständiga territoriella kontroll. I likhet med citatet om ”god samhällsstyrning” som diskuterades under *demokratiskt styrelsesätt* blir även denna mening ett exempel på hur den logocentriska diskursen nedvärderar mottagarlandets förmåga att styra staten på ett önskvärt sätt.

I rapportens fjärde kapitel finns ett exempel som belyser den vikt rapporten lägger vid upprättande av rättsstatsprincipen. Kapitlet behandlar insatsens utmaningar och där presenteras uppgiften att ”etablera den maliska staten även i områden där den är oönskad”⁷⁰ som en av mandatets viktigaste komponenter. Detta citat fungerar som ett stöd för idén om att territoriell kontroll anses vara en av mandatets fundamentala delar

⁶⁶ Tham & Lindell, 2014, s.16.

⁶⁷ United Nations and the Rule of Law, ”What is the Rule of Law”, hämtad 2018-05-15.

⁶⁸ Tham & Lindell, 2014, s.25.

⁶⁹ Tham & Lindell, 2014, s.24.

⁷⁰ Tham & Lindell, 2014, s.38.

genom att beskriva uppgiften att utöka statens kontroll som central. Slutligen finns ett exempel från rapporten som visar hur den territoriella kontrollen anses vara en förutsättning för upprättandet av rättsstatsprincipen. Operationen beskrivs verka för att ”främja statens närvaro i hela landet”, med syfte att ”skapa förutsättningar för Malis myndigheter att verka inom sina ansvarsområden”.⁷¹ Att ”främja statens närvaro” kan här likställas med att säkerställa statens territoriella kontroll. Vilka myndigheter vars förutsättningar tas i beaktande specificeras inte närmare, men det går att anta att vissa av dessa till viss del är verksamma med uppgifter som berör rättsstaten. Detta exempel fungerar alltså både som ett belegg för att rapporten lägger vikt vid upprättandet av rättsstatsprincipen och för att kopplingen som gjorts mellan territoriell kontroll och rättsstaten är relevant.

Trots att rapporten inte lägger ett speciellt stort fokus på åtgärder som direkt har med upprättande av rättsstatsprincipen att göra betyder det alltså inte att principen negligeras. Det går tvärtom att hävda att de lägger mycket vikt vid att bereda en grund för implementeringen av rättsstatsprincipen genom att fokusera sina åtgärder på att återupprätta den maliska statens territoriella kontroll.

4.1.3 Institutionsbyggande

Institutionsbyggande är den tredje och sista underkategorin till huvudtemat *liberal fred*. På detta finns exempel i rapportens fjärde kapitel där de utmaningar som FOI anser att insatsen har framför sig behandlas. I den övergripande sammanfattningen av dessa utmaningar beskrivs en av de största svårigheterna vara just införandet av institutioner. Detta görs genom att redogöra för hur introduktionen av statliga myndigheter i norra Mali har lett till protester och upplopp.⁷² Att detta lyfts fram som en av operationens utmaningar blir ett tecken på att införande av institutioner är något som anses viktigt av FOI. Befolkningen är dessutom uppenbarligen inte nöjda med införandet av myndigheterna, vilket visar på hur befolkningens åsikter och önsknings om institutionerna inte tas hänsyn till. Detta fungerar då även som ett tecken på att operationen saknar lokal förankring.

⁷¹ Tham & Lindell, 2014, s.17.

⁷² Tham & Lindell, 2014, s.29.

Några av exemplen som introducerades under de tidigare kategorierna är relevanta även under *institutionsbyggande*. Det sista exemplet som presenterades under *upprättande av rättsstatsprincipen* passar in även här. MINUSMA:s mandat ska alltså, som nämnt, enligt FOI ”skapa förutsättningar för Malis myndigheter att verka inom sina ansvarsområden”.⁷³ Detta fungerar alltså som ett exempel på att rapporten lägger fokus även på den del av liberal fred som berör uppbyggande av myndighetsinstitutioner. Även det faktum att rapporten lägger så stor vikt vid kategorin som behandlar det demokratiska styrelsesättet fungerar i sig som ett exempel på vikten av institutionsbyggande. Redan i inledningen lyfter FOI fram att en av operationens fundamentala delar är att återupprätta demokratin i Mali. Att skapa en demokrati innebär att det måste ske en institutionalisering av vissa, demokratiska, värden vilket gör att detta även fungerar som exempel på vikten som rapporten lägger vid institutionsbyggande.

4.2 Åtgärder på makronivå

Analysens andra huvudkategori är *åtgärder på makronivå*. Underkategorierna utgörs av *staten* och *samarbeten* och både huvud- och underkategorierna är hämtade från Autesserre. Precis som i första analysdelen kommer dessa kategorier fyllas med exempel från rapporten för att påvisa förekomsten av dessa.

4.2.1 Staten

Precis som nämnades i metodavsnittet kommer materialet som sorteras in i denna kategorin delvis överlappa det som redan kategoriserats under *liberal fred*. Resultatet av en sådan fred, som utgörs av demokratiska institutioner, kommer lägga grunden för en typ av samhällsuppbyggnad som i sig fungerar som en metod för att skapa fredliga förhållanden. Analysen har hittills visat att rapporten förespråkar att staten organiseras enligt en demokratisk mall. Att så mycket fokus läggs på att forma institutioner som verkar på makronivå tyder på att det finns en bakomliggande idé om att problemen som finns i landet kommer lösas med hjälp av åtgärder på makronivå. För att illustrera detta kan exemplet med vikten av genomförda val som presenterades under *demokratiskt*

⁷³ Tham & Lindell, 2014, s.17.

styrelsesätt åter studeras. Valens betydelse illustreras genom att visa hur dessa beredde väg för ett demokratiskt styre, vilket i sin tur "...skapade helt nya förutsättningar för Mali att driva fredsförhandlingar och ingå politiska överenskommelser".⁷⁴ Detta exempel visar hur FOI menar att en demokratiskt uppbyggd stat är en som har förutsättningar att skapa fredliga förhållanden.

Ytterligare ett exempel som visar på vikten rapporten lägger vid statens uppbyggnad är att ett stort fokus läggs på ett återupprättande av statens överhöghet. Exemplet återfinns även under *upprättande av rättsstatsprincipen*, där denna analys visar hur FOI menar att återupprättande av statens överhöghet ska bädda både för myndighetsutövning och statens territoriella kontroll.⁷⁵ Att detta lyfts fram som viktigt blir ett uttryck för att rapporten förespråkar metoder på makronivå eftersom fungerande myndighetsutövning kan ses som ett sätt att påverka samhället uppifrån och ner. I enlighet med Autesserres teori blir detta ett exempel på hur fredsbevarande operationer arbetar med åtgärder på makronivå eftersom de menar att även lokala problem har sin grund i att samhället är organiserat på fel sätt.⁷⁶

4.2.2 Samarbeten

Utöver det redan presenterade materialet finns andra indikationer på hur rapporten fokuserar på åtgärder på makronivå för att implementera fred. Dessa sorteras in i kategorin *samarbeten*. Ett första exempel på detta hämtas från rapportens inledningskapitel. Där redogörs för en bakgrund till operationen och följer dess utveckling från att den ansågs nödvändig fram till rapporten skrivs. De insatser och samarbeten som presenteras där är uteslutande fokuserade på de insatser och samarbeten som sker på makronivå, regionala och internationella organisationer samt stater emellan.⁷⁷ Under rubriken "Samverkan" presenteras vidare de samarbeten som MINUSMA bedriver inom ramen för operationen. Även där blir det tydligt hur FOI lägger fokus på de åtgärder som verkar på makronivå. I det avsnittet presenteras MINUSMA:s samarbete med Malis regering, med den franska insatsen Operation Barkhane samt med EU. Ingenstans nämns operationens samverkan med lokala

⁷⁴ Tham & Lindell, 2014, s.23 f.

⁷⁵ Tham & Lindell, 2014, s.16.

⁷⁶ Autesserre, 2010, s.92.

⁷⁷ Tham & Lindell, 2014, s.9 f.

aktörer.⁷⁸ Inget av dessa två exempel säger egentligen någonting om operationens faktiska samarbeten med lokala aktörer, men vad FOI väljer att nämna blir representativt för vilka samarbeten de menar är de väsentliga. Eftersom rapporten utgår från operationens mandat kan detta också fungera som en indikation på vilka samarbeten MINUSMA fokuserar på.

Rapporten redogör även för en plan för vad den svenska insatsen ska bidra med till MINUSMA. Även där finns en indikation på att FOI anser att operationen bör fokusera på åtgärder på makronivå för att uppnå resultat. De insatser som de svenska trupperna ska bidra med till operationen rör MINUSMA:s underrättelseenhet, vilken de ska förse med information för att underlätta mandatuppfyllnaden.⁷⁹ Inte heller där nämns alltså samarbete med lokala aktörer. Detta kan även anses vara ett uttryck för den logocentriska diskurs som Moreno, Braga och Ramos presenterar som värderar samarbete på makronivå över samarbete med lokala aktörer. De lokala aktörerna anses alltså inte vara kompetenta nog att samarbeta med, eller åtminstone är samarbetet inte av sådan vikt att det är relevant att nämna när operationen utvärderas.

4.3 Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilken typ av fred FOI förespråkar i sin rapport samt vilka metoder för implementering de anser relevanta. För att besvara frågeställningarna går det att, utifrån analysen, utläsa att FOI:s rapport förespråkar att MINUSMA exporterar en idé om liberal fred som ska uppnås med hjälp av åtgärder på makronivå. Från huvudkategorin *liberal fred* går det att sluta sig till att primärmaterialet lägger vikt vid alla tre delar som identifierats som relevanta underkategorier. Dessutom beläggs den andra huvudkategorin *åtgärder på makronivå* genom exempel i underkategorierna *staten* och *samarbeten*. Sammanfattningsvis har alltså denna analys visat på att den typ av fred som förespråkas i FOI:s rapport är en som kan definieras enligt en mall för liberal fred. Metoderna som framställs som relevanta för att uppnå fred är de som verkar på makronivå.

⁷⁸ Tham & Lindell, 2014, s.18 f.

⁷⁹ Tham & Lindell, 2014, s.41.

5 Slutsats och diskussion

Som resultatet av analysen visar förespråkar FOI:s rapport de delar av MINUSMA som exporterar liberal fred genom åtgärder på makronivå. Sett ur ett postkolonialt perspektiv är detta problematiskt eftersom export av liberal fred fungerar som ett uttryck för imperialistiska strukturer eftersom avsändaren, med hjälp av den logocentriska diskursens närvaro, överordnas mottagaren. Precis som Moreno, Braga och Ramos visar legitimeras operationernas export av liberala värderingar med att det är en typ av moderniseringsarbete.⁸⁰ När moderniseringen då har dessa liberala värderingar som mål likställer det indirekt modernitet med liberala normer. På så sätt kan det faktum att fredsbevarande operationer exporterar en idé om liberal fred ses som ett uttryck för postkolonialism, eftersom det beskriver operationerna som en representant för det moderna som ska komma och hjälpa mottagarlandet till modernitet.

Denna uppsats har visat att FOI:s rapport lägger vikt vid de åtgärder som utförs på makronivå. Med stöd i Moreno, Braga och Ramos teori om logocentrism fungerar detta som ett uttryck för att de lokala aktörernas röster och önskningar inte värderas lika högt som de kunskaper som fredsbevarande operationer kan bidra med. Denna logocentriska diskurs som syns i rapporten blir alltså ett uttryck för postkoloniala strukturer genom att de skapar dikotomier som värderar makroaktörer högre än lokala. Makroaktörerna är också de vars röster hörs när mandatet utformas. De som besitter mest makt när det kommer till mandatens innehåll är FN:s säkerhetsråd, och det är därför deras uppfattning om vad fred ska innebära som syns i mandatet. Att FOI:s rapport matchar det som tidigare forskats kring fredsbevarande operationer, liberal fred och åtgärder på makronivå gör att det går att anta även att MINUSMA är utformat enligt just denna modell.

Att fredsbevarande operationer är utformade på ett sätt som implementerar liberal fred genom åtgärder på makronivå är alltså problematiskt, ur ett postkolonialt perspektiv. Jag är dock, trots det, inte övertygad om att det vore en bra lösning att helt sluta med fredsbevarande operationer för att undvika att hamna i den postkoloniala fällan. Istället lutar jag mig snarare mot Spivak och hennes teori om att interventioner måste utformas

⁸⁰ Moreno, et al., 2012, 378.

annorlunda för att fungera optimalt. Hon presenterar en lösning på problemet med den epistemiska diskontinuiteten mellan de som tillhandahåller rättigheter och de som ska få sina rättigheter tillfredsställda. Den lösningen går ut på att utbilda avsändaren om mottagarkontexten genom interaktion med mottagaren. För att översätta det till kontexten fredsbevarande operationer innebär Spivaks förslag att operationerna måste söka lokal förankring. Detta har, som redan presenterats, lyfts fram av forskare som menar att detta är en framgångsfaktor för operationerna. Michael Mersiades teori skulle kunna utgöra ett praktiskt tillvägagångssätt för att uppnå denna kommunikation mellan avsändare och mottagare. Han menar att även lokala aktörers sociala kontrakt behöver tas i beaktande när mandaten utformas vilket fungerar som stöd för förslaget att arbeta i nära utbyte med mottagarna. Anledningen till att lokala röster måste höras redan när mandaten utformas är för att många, FOI:s rapport inräknad, bedömer de fredsbevarande operationerna som lyckade när mandaten är uppfyllda.

Ytterligare en aspekt som är intressant att ta upp för diskussion här är hur analysen har visat att operationen endast tar makroaktörer i beaktande, samtidigt som den har visat uttrycka den logocentriska diskurs som Moreno, Braga och Ramos presenterar. Då båda dessa har visat sig stämma blir kopplingen mellan makroaktörer och logocentrismen relevant att studera. För att förstå varför denna koppling är intressant måste även sambandet mellan logocentrismen och Spivaks begreppsanvändning, som gjordes i teoriavsnittet, undersökas. I teoriavsnittet likställs även "the above" med fredsbevarare och "the subaltern" vid de vars fred ska bevaras. "The above" bestämdes, i enlighet med vad den logocentriska diskursen säger, överordnad "the subaltern". Utöver det har den delen av analysen som undersöker den logocentriska diskursen visat på att det sker ett nedvärderande av mottagarna av freden genom att exempelvis beskriva dem som icke-kompetenta. I ljuset av det faktum att operationen endast anser makroaktörer och åtgärder på makronivå relevanta innebär detta även att de makroaktörer vars fred ska bevaras ställs tillsammans med "the subaltern". Det som framkommer av denna koppling blir då att även stater och andra makroaktörer i viss utsträckning kan räknas till den kategori som Spivak benämner "the subaltern".

Syftet med undersökningen var att studera om Totalförsvarets forskningsinstitut kan anses reproducera en förutbestämd mall för hur fredsbevarande operationer ska se ut. Uppsatsen har visat att FOI:s utvärdering av MINUSMA består av delar som stödjer

teorin om att den premierar fred enligt en liberal modell som implementeras genom åtgärder på makronivå. Denna modell har även visats vara ett uttryck för postkoloniala strukturer. Genom att ha belyst denna problematik bakom fredsbevarande operationer är förhoppningen att denna undersökning kan bidra till ökad insikt kring vikten av att interventionism mottagaranpassas för att undvika att hamna i den postkoloniala fällan som beskrivits här.

Referensförteckning

Autesserre, Séverine, 2010, *The Trouble with the Congo: Local Violence and the Failure of International Peacebuilding*, Cambridge University Press, New York.

Cho, Ji Young & Lee, Eun-Hee, 2014, "Reducing Confusion about Grounded Theory and Qualitative Content Analysis: Similarities and Differences", *The Qualitative Report*, vol. 19 issue 32, s.1-20.

Elo, Satu & Kyngäs, Helvi, 2008, "The Qualitative Content Analysis Process", *Journal of Advanced Nursing*, vol. 62 issue 1, s.107-115.

Hsieh, Hsiu-Fang & Shannon, Sarah E., 2005, "Three Approaches to Qualitative Content Analysis", *Qualitative Health Research*, vol. 15 issue 9, s.1277-1288.

Mersiades, Michael, 2005, "Peacekeeping and Legitimacy: Lessons from Cambodia and Somalia", *International Peacekeeping*, vol. 12 issue 2, s.205-221.

Moreno, Marta Fernández, Braga, Carlos Chaga Vianna & Ramos, Máira Siman, 2012, "Trapped Between Many Worlds: A Post-colonial Perspective on the UN Mission in Haiti (MINUSTAH)", *International Peacekeeping*, vol. 19 issue 3, s.377-392.

Nationalencyklopedin, uppslagsord "Mali".

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/mali> (hämtad: 2018-05-03)

Ndulo, Muna, 2011, "United Nations Peacekeeping Operations and Security and Reconstruction", *Akron Law Review*, vol. 44 issue 3, s.469-807.

Pushkina, Darya, 2006, "A Recipe for Success? Ingredients of a Successful Peacekeeping Mission", *International Peacekeeping*, vol. 13 issue 2, s.133-149.

Richmond, Oliver P., 2004, "The Globalization of Responses to Conflict and the Peacebuilding Consensus", *Cooperation & Conflict*, vol. 39 issue 2, s.129-50.

Sabrow, Sophia, 2017, "Local Perceptions of the Legitimacy of Peace Operations by the UN, Regional Organizations and Individual States – a Case Study of the Mali Conflict", *International Peacekeeping*, vol. 24 issue 1, s.159-186.

Spivak, Gayatri Chakravorty, 2004, "Righting Wrongs", *South Atlantic Quarterly*, vol. 103 issue 2/3, s.523-581.

Tham Lindell, Magdalena & Nilsson, Claes, 2014, *FN:s stabiliseringsinsats i Mali: Resultat och utmaningar för MINUSMA*, Totalförsvarets forskningsinstitut FOI, Stockholm.

Totalförsvarets forskningsinstitut FOI, "Om FOI"
<https://www.foi.se/om-foi.html> (hämtad: 2018-05-20).

United Nations Peacekeeping, "MINUSMA Fact Sheet".
<https://peacekeeping.un.org/en/mission/minusma> (hämtad: 2018-04-18)

United Nations and the Rule of Law, "What is the Rule of Law?"
<https://www.un.org/ruleoflaw/what-is-the-rule-of-law/> (hämtad: 2018-05-15)

United Nations, "Maintain International Peace and Security"
<http://www.un.org/en/sections/what-we-do/maintain-international-peace-and-security/index.html> (hämtad: 2018-05-14)

Whalan, Jeni, 2017, "The Local Legitimacy of Peacekeepers", *Journal of Intervention and Statebuilding*, vol. 11 issue 3, s.306-320.